

Ediční poznámka

Do Skotska jsem vycestoval v červnu roku 2003. Hlavním důvodem byl pobyt v charitativní organizaci Camphill Movement. Ta inspirována učením Rudolfa Steinera a jeho antroposofií funguje na způsob komunitního života a přijímá dobrovolníky ochotné vypomáhat s integrací hendikepovaných lidí do společnosti. Tak se i stalo. Léto jsem prožil poblíž jihoskotského městečka Dumfries na farmě Loch Arthur. Po třech měsících života v komunitě jsem využil příležitosti zakončit svůj pobyt ve Skotsku putováním po této krásné zemi.

Coby student jsem se snažil ušetřit na dopravě i poplatcích za ubytování, a tak jsem volil především putování stopaře a vandraka. Bez stanu jsem volil noclehy pod širým nebem, a občas si dopřát i hostel. Skotsko je bezpečná země s dobrou turistickou infrastrukturou, a tak jsem se nemusel obávat extrémních podmínek. V komunitě Loch Arthur jsem zanechal část batožiny a poté vyrazil na cesty. Směřoval jsem na jihozápad ve snaze dopravit se na skotskou Vysočinu a některé z tamních ostrovů. To se mi i díky lidem, které jsem na cestě potkával, podařilo. Na základě tohoto putování pak vzniknul cestopis, který jsem po návratu do vlasti sepsal na základě vzpomínek. Doposud jsem text veřejně nepublikoval, jen jsem jím doplnil fotoalbum, které jsem si po návratu ze Skotska vytvořil. Vzhledem k aktuální možnosti publikovat texty formou e-knih, jsem se po letech rozhodnul svůj text zpřístupnit a vydat v elektronické podobě. Čtenářské ohlasy na popis mého putování po Skotsku byly doposud vstřícné. Věřím tedy, že můj text potěší další čtenáře, kteří stejně jako já považují Skotsko za jednu z nejkrásnějších severských zemí.

červen 2015

den první

Na putování po skotských končinách vyrážím 4. září 2003. Je krásné čtvrteční ráno, počasí pro cestování jako stvořené. I když jsem se snažil získat pro trampování dalšího souputníka, nebyl jsem úspěšný. V charitativní komunitě, kde jsem přes léto žil, měli všichni napilno a nikdo si nemohl vzít volno. Já jsem tu však končil a čas byl proto plně v mých rukou. Navíc září je ve Skotsku měsícem turistiky nakloněným a zdejší příroda k výpravám víc než láká. Nemusel jsem se proto rozmýšlet dlouho a rozhodl se vykročit.

Chybí mi přesný plán a spoléhám se na každodenní improvizaci. Jedno je však jisté. Chci se dostat na severozápad země, poznat skotskou Vysočinu. A protože nemám peněz nazbyt, rozhoduji se, že budu stopovat. Z doslechu vím, že by s tím neměl být problém. Nejen, že je tu velmi bezpečno, ale i obyvatelé jsou vstřícní. Stopování má navíc své kouzlo, člověk může poznat řadu lidí a zároveň si otestovat vlastní angličtinu v konfrontaci s přízvukem domorodců. Jelikož v komunitě žili lidé snad z celého světa, se skotským nářečím jsem neměl příliš co do činění. Podle prvního úspěšného stopu usuzuji, že od této chvíle tomu bude naopak. Zastavuje mi statný Skot ve velkém fordu a já mu téměř nerozumím. Přesto si povídáme, nějak to přece jen jde. Nejbližší město je však nedaleko, a tak se po chvíli loučíme. On je zdejší a já region opouštím.

V centru jihoskotského Dumfries šlapu k silniční výpadovce do centrální části země ve směru na Glasgow. Na kraji města začínám znovu stopovat. Po dvaceti marných minutách strávených na poměrně rušné silnici trochu znervózním, ale ne nadlouho. U mých nohou brzdí červené volvo a v něm příjemná postarší dáma. Když zjišťuji, že jede téměř tam, kam chci dnes dorazit, zaraduju se. Mluva rodilé Angličanky je navíc precizní, takže s dialogem nemám problémy. Povídáme si o leccčems, o její rodině, i o zemi, z níž pocházím. Svěřuje se mi, že v 70. letech krátce pobývala ve Vídni a Československo proto měla na dosah. Popisuje mi své tehdejší pocity. Socialistické země za železnou oponou pro ni byly velkou neznámou, něčím tajemným a snad i nebezpečným. V Rakousku se prý cítila, jako před hradbami jiného světa. Rozhovor pokračuje a stáčí se k tématu britského venkova a minoritních jazyků. Rozmlouváme o skotské gaelštině, velštině i bretonštině, o jejich současnosti i budoucnosti. V duchu si říkám: *tak jestli mi budou zastavovat takto zajímaví lidé, mám se na co těšit.*

Asi po dvou hodinách jízdy vysedám v Prestwicku. Paní jede na místní letiště a já musím kousek dál na sever. Na rušné výpadovce mi po chvíli zastavuje manželský pár z Glasgowu. Po pár úvodních větách si uvědomuji, že tentokrát se bude spíš mlčet. Místní akcent je totiž nejsilnější právě v největším skotském městě.

Cesta do přímořského letoviska Largs uběhla rychle. Začalo odpoledne a já jsem tam, kde jsem chtěl být. Navíc mám před sebou spoustu času. Setkání s přítelem, kterého zatím znám pouze prostřednictvím internetové pošty, se má uskutečnit až večer. Bez rozmýšlení vyrážím k turistické kanceláři, kde získávám nejen informace o tomto městečku, ale i o celém regionu. Poté vyrážím k moři. Chvilí se procházím po nábřeží a užívám si krásného dne. Podle spousty pouťových atrakcí usuzuji, že večer tu bude veselo. Na konci korza se zastavuji a kupuji si lístek do expozice starobylé vikingské vesnice. Toto severské etnikum hraje v historii Skotska nezanedbatelnou roli a vikingský festival zde proto pořádají každým rokem. Procházím se mezi slaměnými příbytky a poznávám každodenní život skandinávských mořeplavců. Je sice z dnešního pohledu jednoduchý, ale na druhou stranu velmi tvůrčí. Kvalitní zbraně a mimořádně zdařilá plavidla schopná překonávat velké vzdálenosti to dokládají. Jedna z Britek převlečená za vikingskou hospodyni mi ochotně vysvětluje zásady staré norské kuchyně a nabízí mi opečené obilné koláčky. Po tomto příjemném labužnickém intermezzu se seznamuji s dalšími obyvateli muzejní osady. Mladý válečník mi ukazuje výrobu obranného štítu a starší pán mě zasvěcuje do historických souvislostí. Vikingové řadu

let ovládali většinu skotských ostrovů a právě u břehů Largsu se měl odehrát rozhodující střet mezi Skoty a Nory, jenž byl počátkem ústupu Skandinávců ze strategických pozic. Znovu si potvrzují, že historie této země je víc než pestrá.

S příjemnými vikingskými nadšenci, z nichž jeden uměl i polsky, se po chvíli loučím a kráčím k nedalekému kostelu. Právě zde probíhá svatební obřad a já mohu porovnávat, v čem se liší od toho našeho. Asi nejvíce to bude hudební kulisou a slavnostním oblečením. Před svatostánkem nejenže hraje dudák v originálním skotském stejnokroji, ale i ženich má na sobě tradiční mužskou sukni zde nazývanou *kilt*. Žádným tajemstvím přitom není, že pod ní často nic jiného nenajdete. Sukně je totiž vlněná a v trenýrkách by se chlapi pořádně zapotili. Zbytek odpoledne už tak zajímavý není. Pomalu se procházím městečkem a poznávám místní zákoutí. Mají tu krásné kostely, a tak je na co se dívat. Zpestřením je určitě i pravidelná lodní doprava *ferry* z místního přístavu na nedaleký výletní ostrůvek - prý nejdostupnější ze všech skotských.

Nastal večer, čas setkání s mým „internetovým přítelem“. V příjemné přístavní kavárně poznávám člověka, který velmi slušně mluví česky. Důvod je jednoduchý: chlapík mimo to, že přednáší sociologii na jedné ze skotských univerzit, navíc i několikrát do roka zajíždí na Slovensko a do České republiky. O těchto zemích před deseti lety psal svou doktorandskou práci a zůstal jim věrný do dneška. Středoevropský prostor je jeho prioritním badatelským tématem. I z tohoto důvodu řeč nevázne. Večer spolu zakončujeme v jedné z místních hospod a já se znovu utvrzuji v tom, že kvalitu českého chmelného moku těžko něco překoná. Setkání s tímto mužem mě opět na chvíli přenáší do české reality. Po delší době znovu používám mateřský jazyk a navíc mohu nahlédnout i do naší literatury. V bytě britského čechofila nacházím nejen hromádky českých periodik, ale nahlížím i do několika knížek. K přečtení mne svádí jedna kapitola z cestopisné knihy Petra Placáka. Píše se v ní o pouti několika pražských intelektuálů moravsko-slovenským pomezím. Neodolávám a po delší době se alespoň zprostředkovaně propojuji s rodným krajem pod horou Javořinou. Po dočtení textu spokojeně uléhám. Usíná se mi dobře.

den druhý

Ráno se probouzím s vědomím, že otázka, kde přespat, nebude v příštích dnech tak lehce zodpověditelná. Pro dnešní noc mi přístřeší bylo poskytnuto, ale během těch nadcházejících budu odkázán na improvizaci. Skotsko je sice protkáno sítí hostelů, ale já bych chtěl jejich služeb využívat co nejméně. Bez spaní pod širákem by to nebyl žádný čundr. Při klimatických podmínkách západního pobřeží to však bude trochu problém. Zatímco východ je suchý, zde se počasí střídá raz dva. Rozhodnutí spát venku a navíc bez stanu je malou sázkou do loterie, ale ta je napínavá, a trocha dobrodružství neuškodí. Z bytu mého přítele proto vyrážím s předsevzetím, že dnes večer budu usínat v lůně přírody ostrova Arran. Právě on bude mou další zastávkou.

První etapou dnešní pouti se stává jízda vlakem na trase Largs - Ardrossan. Je příjemné koupit si jednou za čas lístek, usadit se ve veřejném dopravním prostředku a nebýt odkázán na libovůli řidičů ke stopařům rozličně náklonných. Jízdy podél skotského pobřeží si proto užívám. Jen lituji toho, že toužený ostrov je stále zahalen v mlhách a mracích. Počasí na rozdíl od včerejška není ideální. Já si však říkám: *Hlavně, že neprší!*

Asi po půl hodině vysedám a směřuji k přístavišti. Hodinová cesta trajektem je o něco příjemnější než předchozí čekání na spoj a to i přesto, že výhled z lodi je prabídný. Venku se rozpršelo a já jsem rád, že mám střechu nad hlavou. Navíc je poledne, takže si dopřávám menší pohoštění. Na palubě je poměrně kvalitní restaurace. Já si za dvě libry kupuji jenom polévku a nějaké pečivo. Plnohodnotné jídlo je v Británii pro studenta ze střední Evropy příliš drahé. Na druhou stranu, místní husté polévky jsou chutné a někdy vydají za celý oběd. Lodní vývar mi to potvrzuje, prázdný žaludek je naplněn.

Na půdu Arranu vstupuji v Brodicku, největším ostrovním městečku. Hned vedle přístaviště je turistické centrum. Tam si kupuji pohlednice a především získávám informace o možnostech ubytování. Vzhledem k tomu, že na ostrově jsou dva cenově dostupné hostely, není to tak zlé. Přesto bych nejraději spal venku. Bude záležet na počasí. Podle mraků kupících se ve střední části ostrova jsem však v tomto ohledu spíš pesimistou. Momentálně ale neprší, a proto vyrážím na obhlídku.

Skotský přítel mi v první řadě doporučil zdejší muzeum, a já tedy vím, kam své kroky nasměrovat. Pár starobylých domků, které před dvaceti lety místní nadšenci zachránili, aby je upravili do podoby malého skanzenu, již z dálky vypadá sympaticky. Neméně příjemně se

člověk cítí i uvnitř areálu. Je tu možnost nahlédnout do starých jizeb, ložnic a pokojíků, poznat klasickou kovárnu i navštívit expozici přírodního bohatství ostrova. Zajímavé jsou i úryvky z dějin Arranu. Nejvíc mě upoutává historie dnes už zaniklých vesniček ve vnitrozemí ostrova, jejichž obyvatelé v 19. století emigrovali do Kanady za lepším životem. Při konfrontaci s těmito příběhy si člověk uvědomí, že i v dnešní blahobytné Británii se kdysi žilo velmi těžce. Poslední zastávkou v muzejním areálu je malá studovna, ve které člověk může nahlédnout do spisů dokumentujících místní kulturní obrodu. Tu nastartovala aktivita několika rodáků, kteří ve spolupráci se studenty začali před třiceti lety shromažďovat všechny dostupné informace o historii ostrova. Díky jejich nadšení se podařilo nejen prosadit zřízení lidového muzea, ale časem také vydat řadu vlastivědných publikací.

Poté co mi děvčata v muzejní kuchyňce naplní láhev čerstvou vodou, se vydávám zpět do středu městečka. Tam bych měl najít malou čokoládovnu, jejíž reklamní letáček jsem získal po příjezdu na ostrov. A protože turistická informační centra ve Velké Británii fungují opravdu skvěle, firemní obchůdek po chvíli nalézám a vstupuji dovnitř. Zastávky rozhodně nelituji. Nejenže mě přivítá příjemná prodavačka, se kterou mohu konzultovat nákup hnědých sladkostí, ale je mi umožněno poznat i epicentrum cukrářské manufaktury. Přímo vedle pultu je totiž instalován velký zasklený rám, skrz který je možné nahlédnout přímo do výroby. Po tak příjemné podívané člověk přehlédne i to, že za cenu dvou místních čokoládových kousků by u nás koupil celou bonboniéru.

Opouštím obchůdek a bloumám ulicemi městečka. Hnědé dobroty pozvedly mou náladu a tak mi nevádí ani krátká dešťová přeháňka, která se přihnala z druhé strany ostrova. Protože se však schyluje k večeru, musím vážně přemýšlet o místě svého nočního spočinutí. Nakonec se přikláním k jistější variantě: stopnu si auto do Lochranzy a ubytuji se. Kráčím tedy k silnici vedoucí na sever. Na konci Brodicku se přesto ještě zastavuji. Narazil jsem na lesní cestu, která vede k pláži. Neváhám a jdu si užít pohledu na rozpalující se červánky. Mraky rozehnal vítr a déšť ustoupil. Usedám tedy na kraji moře a rozbaluji svačinu. Jak tak sleduji okolí, můj zrak zaujme jedno místo: dřevěný můstek, přes nějž se přechází z lesíka na nedaleké golfové hřiště. Chvilí přemýšlím a je mi jasné, že mám střechu nad hlavou. Noc pod širákem na pláži si nechci nechat ujít. V mém rozhodnutí mne utvrzuje i moudřící se počasí. Pod temnou oblohou sice bude trochu zima, ale pršet snad nebude. Přenáším krosnu pod můstek a připravuji si přírodní lůžko. Chvilková radost z toho, že jsem našel místo vhodné k přenocování, je však narušena nemilým zjištěním: můstek nemá plnou podlahu. Škvírami provizorní stříšky se dívám do nebe. Měnit své rozhodnutí však nechci, a proto volím riskantní řešení: zůstanu zde a budu doufat, že noční liják nepřijde. Navíc mám do setmění dvě hodiny času, a tak se mohu pokusit střechu nad hlavou nějak upravit. Protože v okolí roste spousta stromů, zbytek večera trávím trháním listů, kterým ucpávám mostní škvíry. V mé aktivitě mě vyruší jen pár chatařů, kteří právě venčí psy. Jinak je rajský klid. Kolem deváté večerní končím s prací a jdu se naposledy pokochat pohledem na vlny čeřící pobřežní písek. Sedím na pláži a sleduji západ slunce. Jsem rád, že jsem zůstal právě zde.

den třetí

Ráno se probouzím trochu polámaný. Zdá se, že spaní na alumatce jsem odvykl. Alespoň že v noci nepršelo. Mé první kroky vedou k moři. Tam snídám a sleduji východ slunce. Na túru vyrážím poté, co uschovám krosnu do hustého křoví. S několika desítkami kilo na zádech by se mi na nejvyšší ostrovní horu nelezlo zrovna příjemně.

Cestou na majestátný Goat Fell míjím zámek a zastavuji se v prodejně místního minipivovaru. Po ránu však chuť na chmelový mok nemám, a proto zůstává jen u obhlídky. První hodinu stoupám lesem. Cesta je to nenáročná i proto, že o stezku na vrchol je dobře